

«ایران» در گفت و گو با وزیر سابق صمت علل تمجید رهبر معظم انقلاب از رشد شاخص های صنعتی را بررسی کرد

رشد صنعت در دولت سیزدهم چگونه ۴ برابر شد؟

گفت‌وگو

مرجان اسلامی فر
روزنامه نگار

۲۰ ماهه در وزارت صنعت، معدن و تجارت بود. ۱۰۰ اردیبهشت ماه سال جاری در صحن علنی مجلس حضور یافت و با ۱۶۲ رأی موافق، استیضاح شد. او پیش از این تاریخ، آبان ماه ۱۴۰۱ در مجلس استیضاح شد ولی با ۱۸۲ رأی حمایتی از نمایندگان مجلس، توانست در وزارت صمت بماند. طی این مدت بارها برخی از نمایندگان مجلس علیه او مواضعی کردند و به دنبال مخدوش کردن فعالیت‌های صورت گرفته بودند؛ فعالیت‌هایی که این روزها به نیکویی از آن صحبت می‌شود. فراموش نخواهد شد در روزی که وزیر دولت سیزدهم استیضاح شد، برخی از نمایندگان مجلس پیروزی خود را در صحن علنی جشن گرفتند و عکس با نماد های پیروزی انداختند، اما غافل از اینکه حذف یک وزیر به معنای تحققی خواسته‌های رانته آنها نیست و تمام سنگ اندازی آنها در برابر وزیر دولت سیزدهم نبوده، بلکه جلوی پای صنعتگران، تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی و واحدهای صنعتی بوده است. آمارهای بانک مرکزی و مرکز آمار نشان می‌دهد که بهترین دوران صنعت، معدن و تجارت کشور، مربوط به دوره وزارت فاطمی امین است. در این دوره رکوردهایی ثبت شده که در دوره ۸ ساله، ریاست جمهوری روحانی، آرزو بود.

رکورد در افزایش صادرات، کاهش چشمگیر نرخ تورم مواد اولیه تولید، ساماندهی توزیع کالا، افزایش تولید، احیای واحدهای صنعتی و... تنها بخشی از دستاوردهای وزیر جوان دولت رئیسی بود. چهارشنبه هفته گذشته، مقام معظم رهبری در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، از فعالیت‌های صنعتی، معدنی و تجاری صورت گرفته که باعث ثبت شاخص‌های مثبت شده است، تقدیر کردند. این امر نشان می‌دهد که دولت سیزدهم کارنامه موفقی داشته است. در این خصوص با سیدرضا فاطمی امین، وزیر سابق صنعت، معدن و تجارت گفت‌وگویی انجام دادیم که در ادامه می‌آید.

رهبر انقلاب، در دیداری که با رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت داشتند، از فعالیت‌های صورت گرفته در حوزه صنعت، معدن و تجارت تقدیر کردند، به اعتقاد کارشناسان و فعالان اقتصادی، در دوره وزارت شما، تحول در حوزه صنعت کشور رخ داد. چه موضوعاتی دنبال شد که وزارت صمت توانست به دستاوردهای خوبی برسد؟

رهبر انقلاب، دیداری با رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت داشتند. از فعالیت‌های صورت گرفته در حوزه صنعت، معدن و تجارت تقدیر کردند. این امر برای من که مدتی در کابینه دولت سیزدهم بودم، جای افتخار دارد. حضرت آقا به رشد اقتصادی و به خصوص مثبت شدن شاخص‌های صنعت اشاره کردند. از این رو ضرورت دارد در مورد دستاورد و رشد‌های به دست آمده دولت رئیسی توضیحاتی ارائه شود.

به استناد آمار و تحلیل بانک مرکزی، رشد بخش صنعت (مجموع کالاهای صنعتی تولید شده) در سال ۱۴۰۰ حدود ۳٫۲ درصد بوده و در سال ۱۴۰۱ این عدد به ۹٫۵ درصد ارتقا پیدا کرده است. رشد ۳ برابری در حوزه صنعت طی یکسال نشان‌دهنده اتفاق و تصمیم‌های مثبتی است که اتخاذ شده است. نرخ رشد بخش معدن در سال ۱۴۰۰، منفی ۰٫۴ درصد بود و سال ۱۴۰۱ عدد یاد شده به ۲٫۸ درصد رسید. شاخص دیگری

مقایسه رشد بخش صنعت در دولت سیزدهم با دولت گذشته

راه حل، صادرات است. صادرات اهمیت بسزایی دارد اما در شرایط به تصویر کشیده، صادرات اهمیت مضاعفی پیدا می‌کند. باید صادرات گسترده صورت گیرد تا برای تولید داخل تقاضا ایجاد کند و این تقاضا باعث تولید شود و این تولید، گردش اقتصادی، رشد اقتصادی، اشتغال و درآمد ایجاد کند. خوشبختانه با هدفی که دنبال می‌شد در سال ۱۴۰۱ توانستیم رکورد صادرات (پیش از ۵۳ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی) شویم. این امر به بازار کمک کرد تا تولید افزایش پیدا کند. در بخش سرمایه در گردش واحدهای صنعتی و به خصوص زنجیره تأمین کارهای بزرگی صورت گرفت. در مورد تأمین مواد اولیه نیز کارهای بزرگی انجام شد؛ یکی از این اقدام‌ها که در زمان وزارت بنده با جدیت پیگیری شد، بورس کالا بود. در بورس کالا متمرکز شدیم تا تأمین مواد اولیه بهبود پیدا کند. به عنوان مثال سهمیه‌بندی در ورق فولاد را حذف کردیم، در حقیقت کمیود از طریق واردات تأمین شد. اتفاق مهم دیگر این بود که نرخ تورم مواد اولیه صنعتی و معدنی از پاییز ۱۴۰۰ تا پایان سال ۱۴۰۱ کاهش و این امر علاوه بر کاهش نرخ تورم محصولات صنعتی بود. این امر سبب شد که سودآوری نگاه صنعتی افزایش پیدا کند. به استناد مرکز آمار، تورم تولیدکننده بخش معدن در تابستان ۱۴۰۰، بیش از ۱۱۶ درصد بوده است؛ این عدد پایان سال ۱۴۰۱ به ۲۱ درصد رسیده است. این یعنی تراز بنگاه‌ها رو به بهبود است. تورم تولیدکنندگان صنعتی در تابستان ۱۴۰۰، بیش از ۸۰ درصد بوده و این عدد در زمستان ۱۴۰۱ به ۳۱٫۷ درصد رسیده است. مجموع این موارد سبب شد که جریان اول در تولید، جریان عمومی تولید است که ضرورت داشت ما نیروی کار، انرژی، (چند سال سرمایه‌گذاری نشده بود تا بتواند نیاز کشور را پاسخ دهد؛ سال ۱۴۰۱ تقاضایم خوبی بین وزارت صمت و وزارت نیرو امضا شد و قطعی برقی شدت کاهش پیدا کرده به گونه‌ای که برق در تابستان ۱۴۰۱ در قیاس با مدت مشابه سال قبل، ۲۰ درصد بیشتر برای واحدهای صنعتی تأمین شد و حتی قطعی برق صنایع منظم بود به نحوی که تولیدکنندگان کمترین فشار را دیدند) آب، نهاده‌ها، سرمایه در گردش و بازار را فراهم کنیم. برای آنکه جریان عمومی تولید ادامه پیدا کند و همچنین رشد صنعتی تکرار شود، ضرورت دارد که سرمایه‌گذاری صورت گیرد. یکی از موضوعاتی که در فرمایشات مقام معظم رهبری عنوان شد، رشد سرمایه‌گذاری بود. در تابستان ۱۴۰۰، رشد فعلی سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات، ۱۴٫۸ درصد بوده و این در حالی است که میانگین رشد فعلی در ۸ سال دولت گذشته منفی و زیر صفر بوده است. اگر این عده صرف می‌شد، معادل استهلاک ماشین‌آلات بود. شاخص دیگر ترکیب واردات است. یک بخش از واردات مربوط به مواد اولیه است که

مطابق آمار بانک مرکزی نرخ رشد فعلی بخش صنعت در دولت سیزدهم تاکنون ۷٫۹ درصد بوده در حالی که در دولت گذشته متوسط رشد بخش صنعت فقط ۲ درصد بود. رشد بخش صنعت در زمستان گذشته هم به رکورد ۱۳٫۵ درصد رسید. این موضوع در بیانات اخیر رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با هیأت دولت نیز مورد توجه ایشان قرار گرفت

رشد تولید با چه سازگار و الگویی حاصل شده است؟ منظور این است که چه سیاست‌هایی اتخاذ شد تا صنعت و تجارت کشور رشد صعودی را تجربه کند و مهم‌تر آنکه بخش‌های مختلف از رکورد خارج شود؟

یک الگوی مفهومی در وزارت صمت وجود دارد و آن این است که باید جریان عمومی تولید که نیروی کار، تأمین انرژی، سرمایه در گردش و بازار است تقویت، راهبردی و پایش شود. اگر تولید صورت گیرد اما بازار نداشته باشد، تولید متوقف و رشد صنعتی کاهش پیدا می‌کند. برای آنکه رشد تولید افزایشی شود باید بازار گسترش پیدا کند و در اینجا نقش صادرات پررنگ می‌شود. متأسفانه در دهه ۹۰ رشد اقتصادی بسیار پایین (تقریباً ۰٫۷ درصد) و نرخ تورم بالا بوده است. وقتی نرخ رشد پایین خانوار خیلی زیاد افزایش پیدا نکرده و تقاضای خانوار محدود بوده چرا که ۵ الی ۶ سال خانوارها با نرخ تورم بیش از ۳۰ درصد روبه‌رو بودند. این یعنی تقاضای داخلی محدود و تولید درازمدت تنها ۲ درصد بوده است، یعنی ما ۴ برابر ۸ سال دولت گذشته رشد تولید ثبت کرده‌ایم.

در سه حوزه کالاهای واسطه‌ای، کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی تقسیم بندی می‌شود. در سال ۱۴۰۱ واردات مواد مصرفی در مقایسه با مدت مشابه سال ۱۴۰۰ منهای ۱۶ درصد بوده؛ در مواد واسطه‌ای ۱۲ درصد و در کالاهای سرمایه‌ای ۴۵٫۷ درصد رشد واردات، ثبت شده است.

در دوره وزارت شما صحبت از احیای واحدهای صنعتی و توسعه کسب و کارهای مختلف است. در دولت گذشته شدت واحدهای صنعتی در فشار بودند و برای آنکه مشکلاتشان بیشتر نشود، ترجیح دادند تعطیل شوند یا کاهش تولید را داشته باشند. در این خصوص چه اقداماتی انجام گرفت؟

در کسب و کار و بنگاه‌ها کارهای بزرگی انجام شده است. در سال ۱۴۰۱، بیش از ۷ هزار واحد صنعتی فعال شد که نزدیک به ۳ هزار واحد صنعتی آن جدید بودند. بیش از ۲ هزار واحد صنعتی طرح توسعه داشتند. همچنین بیش از هزار و ۷۰۰ واحد در سال ۱۴۰۱ غیرفعال بودند که فعال شدند. در کنار این امر بیش از ۲ هزار و ۴۰۰ واحد صنعتی با کمتر از ۵۰ درصد ظرفیت تولید خود فعالیت می‌کردند که در سال ۱۴۰۱ تولید آن به بیش از ۵۰ درصد ظرفیت‌شان رسید. از دیگر موضوعاتی که منجر به رشد صنعتی و احیای فعالیت بنگاه‌ها شد، حکمرانی الکترونیکی بود. اینکه بتوانیم تمام داده‌ها و جریان تولید و تجارت را از واردات تا حتی محل عرضه، کاملاً مورد رصد قرار دهیم. در این بخش کارهای بزرگی صورت گرفت. این مهم وقتی کامل شود می‌تواند به دولت کمک کند تا وضعیت کالایی کشور را به خوبی پایش کند و همچنین ابزار مؤثری برای کنترل بازار است. یکی دیگر از موارد رسمیت بخشیدن به خدمات کسب و کار است. یک واحد تولیدی نیاز به مشاوره‌های تخصصی (جذب نیروی انسانی، صادرات، بازاریابی، مسائل حقوقی و...) دارد. این موضوع به صورت پراکنده انجام می‌شد اما ما سعی کردیم بین وزارت صمت و وزارت نیرو امضا شد و قطعی برقی شدت کاهش پیدا کرده به گونه‌ای که برق در تابستان ۱۴۰۱ در قیاس با مدت مشابه سال قبل، ۲۰ درصد بیشتر برای واحدهای صنعتی تأمین شد و حتی قطعی برق صنایع منظم بود به نحوی که تولیدکنندگان کمترین فشار را دیدند) آب، نهاده‌ها، سرمایه در گردش و بازار را فراهم کنیم. برای آنکه جریان عمومی تولید ادامه پیدا کند و همچنین رشد صنعتی تکرار شود، ضرورت دارد که سرمایه‌گذاری صورت گیرد. یکی از موضوعاتی که در فرمایشات مقام معظم رهبری عنوان شد، رشد سرمایه‌گذاری بود. در تابستان ۱۴۰۰، رشد فعلی سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات، ۱۴٫۸ درصد بوده و این در حالی است که میانگین رشد فعلی در ۸ سال دولت گذشته منفی و زیر صفر بوده است. اگر این عده صرف می‌شد، معادل استهلاک ماشین‌آلات بود. شاخص دیگر ترکیب واردات است. یک بخش از واردات مربوط به مواد اولیه است که

در زمینه قاعده گذاری، هم کارهای مهمی صورت گرفت به نوعی که در حوزه معدن ۳۰۰ بخشنامه و ابلاغیه داشتیم که گاهی متناقض یا پراکنده بود. از همین رو آنها را ابطال کردیم و در قالب ۸۰ صفحه، کل مقررات اکتشاف و بهره‌برداری از معادن را منسجم کردیم که این امر باعث کاهش فساد و رانت و شفافیت در امور معدنی می‌شود. در حوزه تأمین مالی هم کارهای گسترده‌ای صورت گرفت. در تأمین مالی تجمیعه‌ای ۴۰ درصد بهره‌وری منابع افزایش پیدا می‌کند. در این خصوص با بانک‌ها تقاضایم‌های خوبی امضا شد و این مهم جای کار وسیعی دارد که وزیر صمت می‌تواند دنبال کند. خوشبختانه در تمام شاخص‌های مهم چون سرمایه‌گذاری، تولید، صادرات، اشتغال، مبارزه با فساد و... اتفاق‌های بسیار خوبی در وزارت صمت رخ داد.

فشارهای مجلس به دوران اوج بخش صنعت در مدت ۲۰ ماهه که در وزارت صنعت، معدن و تجارت بودم حدود ۲۰۰ بازدید از واحدهای صنعتی، معدنی و صنفی و نزدیک به ۷۰ جلسه هم‌اندیشی داشتیم. با همدلی و همراهی تمام بخش‌ها، موفقیت در افزایش تولیدات صنعتی به دست آمد. البته در کنار اتفاق‌های مثبت، شاهد رخداد‌های تلخ هم بودیم. فشارهای مداوم سیاسی و شدید برخی از نمایندگان مجلس، سوآلات مختلف در کمیسیون‌های مجلس و صحن علنی مجلس، درخواست‌های غیرمعتاد، تهدید به استیضاح، چالش‌هایی بود که از پاییز ۱۴۰۰ تا اردیبهشت ۱۴۰۲ با آن دست به گریبان بودم. با وجود تمام فشارها و خواسته‌های غیرمعتاد همان‌طور که تعهد داده بودیم در مسیر درست و سالم قرار گرفتیم و اجازه ندادیم که سودجویان به خواسته‌های خود برسند. قطعاً اگر فشارهای سیاسی از سوی نمایندگان مجلس نبود، اکنون دستاوردهای بهتری در وزارت صمت که ۳۰ درصد اقتصاد کشور را به دوش می‌کشد، ثبت شده بود. وقتی یک وزارتخانه یک سوم اقتصاد کشور را پوشش می‌دهد افرادی زیادی هم به دنبال مطامع و سودهای خود هستند.

گزارش

وزیر امور اقتصادی و دارایی تأکید کرد

نه توزیع رانت به صنایع و نه تأمین صرف بودجه

هرچند که در بودجه سال ۱۴۰۲، قیمت نرخ خوراک پتروشیمی‌ها در محدوده ۷ هزار تومان در نظر گرفته شده بود، دولت در اواخر مردادماه در تصمیم خود تجدیدنظر کرد و قیمت‌گذاری را به فرمول بازگرداند. این موضوع هرچند می‌تواند باعث ایجاد کسری در منابع بودجه ۱۴۰۲ شود، اما از طرف فعالان بازار سرمایه و سرمایه‌گذاران صنعتی مورد استقبال قرار گرفته است. از نظر سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی، فرمول جدید تعیین نرخ خوراک گاز پتروشیمی‌ها می‌تواند هزینه‌های تولید را کاهش و بازدهی و قدرت رقابتی تولیدکنندگان ایرانی را در بازارهای صادراتی افزایش دهد. ضمن اینکه با توجه به تثبیت فرمول محاسباتی تا پایان برنامه هفتم توسعه، سرمایه‌گذاران می‌توانند با اطمینان بیشتری به سرمایه‌گذاری بپردازند و این موضوع ورود سرمایه به صنایع ایرانی، بخصوص پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها را افزایش می‌دهد، اما اگر بخواهیم از نگاه اقتصاد کلان به این موضوع بنگریم، شاید این تغییر نرخ نتواند از طریق تشدید کسری بودجه دولت، منجر به اضافه برداشت یا خلق پول شود و تورم را افزایش کند؛ روندی که از طرف مدیران دولتی مورد توجه قرار گرفت و آنها سعی کردند فرمول محاسباتی را طوری تعیین کنند که ضمن تقویت سرمایه‌گذاری و پایداری تولید، معایب ناشی از کسری بودجه آن نیز به حداقل برسد.

در همین زمینه، وزیر امور اقتصادی و دارایی بیان کرد: در مسأله نرخ خوراک پتروشیمی، دولت نه به دنبال توزیع رانت به پتروشیمی یا فولاد و نه به دنبال تأمین صرف بودجه خود بود.

سخنرانی «ایران» سید احسان خاندوزی ضمن ارائه توضیحاتی در خصوص چگونگی تغییرات نرخ‌گذاری خوراک پتروشیمی‌ها در سال ۱۴۰۱ و سال جاری، اظهار داشت: در سال ۱۴۰۱ به سبب جنگ اوکراین قیمت گاز در سطح جهانی افزایش یافته بود و فعالان بازار به دولت اشکال می‌گرفتند که نباید تفاوت قائل شوید و دولت نیز با آنها همکاری کرد. وی ادامه داد: در حقیقت فعالان بازار و پتروشیمی در سال گذشته به دنبال کنار گذاشتن فرمول بودند اما در سال جاری این موضوع برعکس شد. به این ترتیب به دولت فشار آوردند تا نرخ تعیین شده به فرمول ۱۳۹۴ بازگردد. دولت باز هم با این مجموعه‌ها و شرکت‌ها همراهی کرد.

وی در پاسخ به این سؤال که نرخ خوراک ۵ هزار و ۵۰۰ تومانی حدود ۸۰ هزار میلیارد تومان در تبصره ۱۴ بودجه ۱۴۰۲ کسری ایجاد می‌کند و شما این موضوع را چطور مدیریت می‌کنید، گفت: مسأله مهم برای تیم اقتصادی دولت، مجموع و برآیند تصمیمات بر اقتصاد است نه صرفاً کسری بودجه و نه صرفاً جهت‌گیری خوشایند فلان هم‌راهی کرد.

سخنگوی اقتصادی دولت ادامه داد: البته ملاحظه مربوط به کسری بودجه یکی از ملاحظات مهم است اما تنها متغیر نیست و به نظر می‌رسد پیش‌بینی‌پذیری تولید امری مهم‌تر باشد؛ تلاش کردیم صدای صنایع و تولید را به سایر سیاستگذاران برسانیم.

خاندوزی توضیح داد: قائل به این هستیم هر عاملی را که سبب شود انگیزه تولیدکنندگان و صادرکنندگان (رانت‌جویان) افزایش پیدا کند حتی اگر در کوتاه مدت برای دولت فشار هزینه‌ای ایجاد کند، تقویت کنیم چرا که این اقدام در بلند مدت به نفع اقتصاد ایران است.

وی افزود: دولت بارها در تصمیمات خود این رویکرد را نشان داده است. در همین راستا خود دولت پیشقدم شد تا مالیات تولید را کاهش دهد. علت این بود که معتقد بودیم برای آنکه اقتصاد از رکود دهه ۹۰ خارج شود، نیازمند مشوق‌هایی است که فعالیت‌های تولیدی را جذاب‌تر کند؛ در نتیجه در مسأله نرخ خوراک پتروشیمی‌ها، جمع بندی که در نهایت صورت گرفت این بود که اگر برگردیم و براساس فرمول سال ۱۳۹۴ عمل کنیم انگیزه تولیدکنندگان و صنایع کشور افزایش پیدا خواهد کرد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی ادامه داد: ما مسیر میانه‌ای را باید انتخاب می‌کردیم که هم به تولیدکنندگان و صنایع که بخش زیادی از محصولات صادراتی و همچنین تأمین ارز در این بخش‌ها قرار دارد، انگیزه بدهیم و از سوی دیگر تصمیم دیگری اتخاذ نکنیم که دولت دچار کسری بودجه جدی شود.

وی اظهار داشت: از منظر شخص بنده مسأله مهم پیش‌بینی‌پذیری برای تولید است. شرکت‌های پتروشیمی اساساً به فرمول ایراد داشتند، چرا که یکی از اجزای این فرمول یکی از کشورهای است که اساساً تولید و استخراج گاز ندارد. در نتیجه این دسته به دنبال اصلاح فرمول بودند.

به گفته خاندوزی بازگشت به فرمول از این نظر که متغیر مد نظر دولت که همان پیش‌بینی‌پذیری است را افزایش می‌دهد مورد توجه است. به این معنا که سرمایه‌گذار می‌تواند مقایسه کند که نباید فعالیت اقتصادی خود را در ایران انجام دهد و یا در عربستان و قطر. وی به تعیین مدت زمان ثبات در فرمول قیمت‌گذاری، تا پایان برنامه هفتم توسعه نیز اشاره کرد و در این زمینه بیان داشت: شاید برای اولین بار بود که در خود مصوبه دولت پیشنهاد شد تا این فرمول برای ۵ سال در دستور کار قرار بگیرد تا پیش‌بینی‌پذیری را برای تولیدکنندگان داشته باشد.

سید احسان خاندوزی در پایان گفت: بنابراین دولت نه به دنبال آن بود که رانتی را به پتروشیمی یا فولاد بدهد و نه به دنبال تأمین صرف بودجه خود بود، بلکه تلاش کرد تا گزینه‌ای را انتخاب کند که در عین اینکه کمترین کسری بودجه را برای دولت ایجاد کند، پیام و علامت پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد را به تولیدکنندگان بدهد.